

Správa o činnosti pedagogického klubu

Prioritná os	Vzdelávanie
Špecifický cieľ	1.1.1 Zvýšiť inkluzívnosť a rovnaký prístup ku kvalitnému vzdelávaniu a zlepšiť výsledky a kompetencie detí a žiakov
Prijímateľ	Základná škola Klokočova 742 Hnúšť'a
Názov projektu	Zvýšenie kvality vzdelávania na Základnej škole Klokočova 742 Hnúšť'a
Kód projektu ITMS2014+	312011S716
Názov pedagogického klubu	Pedagogický klub - PRÍRODOVEDA
Dátum stretnutia pedagogického klubu	04.06.2020
Miesto stretnutia pedagogického klubu	Základná škola Klokočova 742 Hnúšť'a, Hnúšť'a, Klokočova 742, 98101
Meno koordinátora pedagogického klubu	Mgr. Kamila Kovalančíková
Odkaz na webové sídlo zverejnenej správy	https://zs1hnusta.edupage.org/

Manažérske zhrnutie:

Kľúčové slová :

Asistent učiteľa, učiteľ, spolupráca, efektivita spolupráce, inklúzia, rešpekt, dôvera, pedagogická asistencia, dištančné/online vzdelávanie, skúsenosti so spoluprácou, ISCED 1

Krátka anotácia :

Zasadnutie klubu sa zaoberalo skúsenosťami asistentov učiteľa s činnosťou žiakov pri bežnom vzdelávaní a počas dištančného/online vzdelávania a vyhodnotením práce asistentov z pohľadu učiteľov. Ďalej sa členovia zaoberali otázkami inklúzie, pedagogickej asistencie a získania dôvery a rešpektu asistenta u žiakov. V závere diskutovali o skúsenostiach so spoluprácou asistent + učiteľ, asistent + učiteľ + žiak/žiaci v vzdelávacích oblastiach ISCED 1.

Hlavné body, témy stretnutia, zhrnutie priebehu stretnutia:

Téma: Asistent učiteľa

Program zasadnutia klubu :

1. Otvorenie pedagogického klubu.
2. Skúsenosti asistentov učiteľa s činnosťou žiakov pri bežnom vzdelávaní a počas dištančného/online vzdelávania.
3. Vyhodnotenie práce asistentov z pohľadu učiteľov.
4. Výmena skúseností.
5. Diskusia.
6. Závery a odporúčania.

1. Otvorenie pedagogického klubu:

V úvode zasadnutia pedagogického klubu koordinátorka Mgr. Kamila Kovalančíková pripomenula bezpečnostné opatrenia počas konania pedagogického klubu z dôvodu šírenia koronavírusu a základné informácie k práci klubu – zvýšiť inkluzívnosť a rovnaký prístup ku kvalitnému vzdelávaniu a zlepšiť výsledky a kompetencie detí a žiakov a dôležitosť plnenia úloh vyplývajúcich z národného projektu „Zvýšenie kvality vzdelávania na Základnej škole Klokočova 742 Hnúšťá“, a že v súčasnosti ide do popredia koncepcia vyučovania a vzdelávania s využitím prírodného prostredia, výskumne ladená koncepcia výchovno – vzdelávacieho procesu.

2. Skúsenosti asistentov učiteľa s činnosťou žiakov pri bežnom vzdelávaní a počas

dištančného/online vzdelávania:

p. Vetráková: Pedagogický asistent sa podľa požiadaviek učiteľa, vychovávateľa alebo majstra odbornej výchovy podieľa na uskutočňovaní školského vzdelávacieho programu materskej školy, základnej školy, školy pre deti s nadaním alebo žiakov s nadaním, špeciálnej základnej školy alebo výchovného programu pre deti a žiakov vo veku plnenia povinnej školskej dochádzky najmä utváraním rovnosti príležitosti vo výchove a vzdelávaní, na prekonávaní jazykových, zdravotných, sociálnych alebo kultúrnych bariér, uvádza sa v zákone 317/2009 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch. Pedagogických asistentov je možné zaradiť do jednotlivých podkategórií:

- asistent učiteľa
- asistent vychovávateľa
- asistent majstra odbornej výchovy

p. Valentová: Asistent učiteľa je pedagogický zamestnanec, ktorý sa podieľa na edukačnom procese v školách v spolupráci s ostatnými pedagogickými zamestnancami, a tiež aj na utváraní podmienok nevyhnutných na prekonávanie najmä zdravotných, sociálnych a jazykových bariér žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Asistent pracuje v takých triedach, ktoré navštevujú žiaci so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, pri výchove a vzdelávaní ktorých vzhľadom na stupeň a mieru postihnutia, by bez prítomnosti asistenta nebolo možné garantovať bezpečnosť a ochranu zdravia konkrétného žiaka, prípadne ostatných žiakov triedy. Vytvára podmienky aj na prekonanie jazykových a sociálnych bariér pre žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia v edukačnom procese.

p. Vetráková a p. Valentová: Asistent učiteľa, tak ako aj ostatní učitelia má byť predovšetkým človek, ktorý má pozitívny vzťah k žiakom a vôbec k ľuďom. Má osobnostné kvality – záujem o prácu s deťmi, je ochotný, trpezlivý, spravodlivý, prístupný, komunikatívny a kreatívny. Mal by mať príjemné vystupovanie na verejnosti a veriť v hodnotu a dôstojnosť každého ľudského jedinca. Musí byť zodpovedný a má vytvárať rovnaké možnosti vzdelávania pre každého jednotlivca bez rozdielu pleti, národnosti, pohlavia, rodinného prostredia, zdravotného či sociálneho znevýhodnenia. Samozrejme mal by neustále

zdokonaľovať svoju profesionálnu úroveň. Náplň práce asistenta učiteľa určuje riaditeľ školy. Hlavnými činnosťami sú:

- **vo výchovno-vzdelávacom procese** – v spolupráci a pod vedením učiteľa individuálne pracuje so žiakmi v triede, spolupracuje s ostatnými pedagogickými zamestnancami, pracuje so žiakmi, ktorí postupujú podľa IVVP, poskytuje žiakom individuálnu pomoc počas vyučovania, prestávok i po vyučovaní v školskom klube, napomáha pri práci v rámci krúžkovej činnosti, ako aj pri doučovaní žiakov, pracuje so žiakmi zo sociálne znevýhodneného prostredia, ktorým uľahčuje adaptáciu na nové učebné prostredie, je pre žiakov radcom, pomocníkom a organizátorom pri osvojovaní zručností, poznatkov a návykov, pomáha pri pochopení úloh, pôsobí na rozvíjanie sústredenosti žiakov a pomáha pri príprave učebných pomôcok, podieľa sa na upevňovaní disciplíny na vyučovacích hodinách, počas prestávok, sprevádza žiakov mimo tried, spolupracuje s učiteľmi pri riešení daných problémov priamo na vyučovacích hodinách a poskytuje konzultácie aj mimo vyučovacích hodín,

- **vo voľnočasových aktivitách** – asistent sa podieľa na činnostiach v záujmových útvaroch, spolupracuje so školským klubom, kde zabezpečuje výchovu a vzdelávanie v čase mimo vyučovania, zúčastňuje sa rôznych spoločenských aktivít so žiakmi a aktívne pomáha pri nácviku kultúrnych programov k rôznym príležitostiam,

- **v spolupráci s rodinou** – spolupracuje so zákonnými zástupcami žiakov formou osobných návštev a stretnutí, kde účelom je bližšie spoznať prostredie v ktorom žiaci žijú, ich sociálne pomery, získať podrobnejšie informácie o zdravotnom stave žiaka, ... Súčasťou návštev je aj dohodnúť sa s rodičmi žiaka na jednotnom postupe vo vzdelávaní a v domácej príprave. Asistent pomáha rodičom nájsť adekvátne postupy a riešenia rôznych problémov týkajúcich sa vzdelávania a výchovy ich detí,

- **v oblasti vzdelávacích aktivít** – asistent sa zúčastňuje na rôznych vzdelávacích aktivitách, ktoré sú určené pre skvalitnenie jeho profesie, podieľa sa na tvorbe individuálnych vzdelávacích programov a na plnení školských vzdelávacích programov.

Aby mohol asistent učiteľa úspešne rozvíjať kompetencie žiakov, musí sám disponovať potrebnými pedagogickými kompetenciami. Kompetencia je súbor individuálnych zručností, schopností, vedomostí a postojov pre určitú činnosť.

p. Vetráková: Kompetencie asistenta učiteľa /tri základné skupiny/:

žiak – diagnostikovanie osobnosti žiaka

edukačný proces

sebarealizácia asistenta učiteľa

1. skupina – **Žiak** - zisťovať a identifikovať vývinové a individuálne charakteristiky žiaka, znevýhodnenia, psychologické a sociálne faktory jeho učenia sa (poznať psychický vývoj a osobitosti žiakov, poznať mieru a závažnosť zdravotného postihnutia žiaka)

- vedieť identifikovať sociokultúrne

špecifiká žiaka

- vedieť identifikovať psychologické a sociálne faktory jeho učenia sa (poznať štýly a akceptovať rôzne spôsoby učenia).

2. skupina – **Edukačný proces** – Riadenie edukačného procesu (poznať kompenzačné aktivity edukačného procesu, poznať obsah a ciele kompenzačných aktivít, podieľať sa na realizácii kompenzačných aktivít metódami a formami, ktoré určí učiteľ)

Vytváranie podmienok edukácie – vytvárať pozitívnu klímu v triede, poznať zručnosti žiakov, vedieť komunikovať so žiakmi, vytvárať podmienky spolupráce s rodinou, informovať rodičov o aktivitách školy, komunikovať s nimi, vytvárať a využívať didaktické pomôcky

Ovplyvňovanie osobnostného rozvoja žiaka – poznať vlastnosti žiaka, jeho schopnosti a zručnosti, rozvíjať sociálne zručnosti žiaka, oceňovať ich, tolerovať hodnoty druhých, vedieť vystupovať proti diskriminačnému konaniu, poznať možnosti prevencie.

3. skupina – **Seberealizácia asistenta učiteľa** – mať schopnosť profesijného rastu, vedieť hodnotiť vlastnú pracovnú činnosť v tíme, plánovať vlastný profesijný rast v súlade so školským vzdelávacím programom školy, sledovať trendy vývoja v spoločnosti a v oblasti výchovy a vzdelávania, vedieť zhodnotiť spätnú väzbu od žiakov, učiteľov a rodičov, efektívne komunikovať so žiakmi a učiteľmi, vedieť pracovať v tíme.

p. Valentová: Dištančné vzdelávanie je vzdelávanie, v ktorom učiteľ/ asistent a študujúci sú oddelení v čase alebo mieste, príp. v oboch. Vzdelávanie alebo kurzy sú poskytované na diaľku cez synchrónne alebo asynchrónne prostriedky. S rozvojom technických a programových prostriedkov počítačov, informačných a komunikačných technológií (IKT) sa vytvorili nové možnosti aj v oblasti dištančného vzdelávania. Klasické materiály a informačné balíčky spolu s učebným materiálom vo forme dokumentov sa postupne pretvárajú na elektronické učebnice, softvérové balíky podporujúce interaktívnu a individuálnu edukáciu. Okrem učebných materiálov sa zmenili aj organizačné formy vzdelávania. Boli vytvorené softvérové systémy, ktoré podporujú tieto organizačné formy vzdelávania a nielen obsahujú učebné programy, ponúkané predmety a tematické celky doplnené o elektronické materiály, učebné pomôcky a iné učebné prostriedky, ale podporujú aj ich organizačnú a administratívnu stránku. Často obsahujú celý informačný systém, ktorý zabezpečuje nové vzdelávacie formy od zápisu, platenia, sprístupnenia materiálov a požiadaviek, monitorovania aktivity a kontroly úrovne získaných vedomostí až po ukončenie štúdia a získanie príslušného certifikátu. V mnohých štátoch, príp. aj v menších lokalitách, aj na školách, existujú (národné) centrá dištančného vzdelávania.

3. Vyhodnotenie práce asistentov z pohľadu učiteľov:

Mgr. Henčová: S nárastom počtu detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami rastie aj záujem rodičov integrovať svoje deti do bežných škôl a pre uľahčenie tohto procesu využívať aj podporu asistenta na vyučovaní. Z výsledkov **prieskumu**, ktorý uskutočnilo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR (MŠVVaŠ SR) v roku 2015 vyplynulo, že učitelia i riaditelia škôl vidia najväčší prínos asistenta učiteľa

v tom, že individuálnym prístupom pomáha v rámci výchovno-vzdelávacieho procesu žiakom, ktorí majú špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby. Tým pádom môžu byť aj žiaci s takýmito potrebami integrovaní do bežnej školy a môžu sa vzdelávať v hlavnom prúde vzdelávacieho procesu. Asistent učiteľa s pomocou špeciálneho pedagóga a školského psychológa pomáha skvalitňovať vyučovací proces žiaka so zdravotným znevýhodnením alebo s nadaním.

p. Vetráková, p. Valentová: Aby si asistent získal rešpekt a dôveru aj ďalších detí v triede, potrebuje podporu učiteľa, jeho plnú dôveru a priestor na svoju prácu. Ak deti vidia, že asistent je pre učiteľa kolega a autorita, preberú tento model tiež. Otvorený, tvorivý asistent s rýchlym odhadom situácie a dôsledným správaním je pomocníkom pre učiteľa a tvorcom dobrej atmosféry v triede.

Mgr. Kovalančíková: Výchova a vzdelávania žiakov, ktorí dosahujú v škole slabé vyučovacie výsledky, a to už v začiatkoch školskej dochádzky je dôležitým problémom súčasnej edukácie, a to nielen na primárnom stupni vzdelávania. Dôvodom ich školského zlyhávania môžu byť menej rozvinuté rozumové schopnosti, špecifické vývinové poruchy učenia a správania, málo podnetné sociálne prostredie atď. Títo žiaci vyžadujú spravidla iný, špeciálny no najmä individuálny prístup. To sa nezaobíde bez efektívnej spolupráce učiteľov, rodičov, špeciálnych pedagógov a školských psychológov a tiež pedagogických asistentov. Tí sa priamo spolupodieľajú na realizácii školských vzdelávacích programov v ZŠ a „po boku“ učiteľov pomáhajú nielen žiakom.

Mgr. Libiaková: Dôležitým predpokladom úspešnej spolupráce obidvoch zainteresovaných strán je ich primeraná vzájomná komunikácia a jasné vymedzenie kompetencií a zodpovednosti. Ide tak o učiteľov ako aj pedagogických asistentov, ktorí podľa pokynov učiteľov a špeciálnych pedagógov pracujú individuálne so žiakmi priamo na vyučovacích hodinách. Sú v roli radcov a pomocníkov. Pomáhajú žiakom lepšie pochopiť zadania jednotlivých úloh, podporujú ich koncentráciu, prispievajú k zlepšeniu prístupu k učeniu a školským povinnostiam a snažia sa ich čo najviac zapájať do vyučovacieho procesu. Asistentka, ktorá je súčasťou nášho pedagogického tímu pôsobí paralelne vo viacerých triedach podľa potreby žiakov a učiteľov. V spolupráci s učiteľkou a špeciálnym pedagógom bol navrhnutý spôsob jej práce so slaboprospeievajúcimi žiakmi, najmä intervenčné opatrenia pre zlepšenie ich výsledkov a prístupu k učeniu. Mieru úspešnosti našej spolupráce a efektívnosť intervenčných opatrení pravidelne vzájomne konzultujeme. Hľadáme efektívnejšie riešenia pre podporu školskej úspešnosti žiakov. Pedagogická asistentka im venuje individuálnu pozornosť v spolupráci s triednou učiteľkou a pod jej vedením. Dokáže však aj sama nachádzať adekvátne spôsoby ako priblížiť a zosúladiť edukáciu so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami žiakov.

Mgr. Szöke: Okrem osobného dohľadu nad žiakmi zabezpečuje najmä ich verbálnu a vizuálnu podporu. Dodatočne vysvetľuje učivo, vytvára pracovné listy aj kompenzačné pomôcky. Prítomnosť asistentky ako pomocného pedagogického pracovníka, ktorá pod vedením nielen triednych učiteľov úspešne pracuje so žiakmi pri prekonávaní ich vzdelávacích ťažkostí či adaptácii na školské prostredie považujeme za veľký

prínos nielen pre žiakov ale aj učiteľov. Učiteľom sa tak vytvára priestor k tomu, aby sa mohli čo najviac venovať ostatným žiakom a nebrzdili napredovanie ich rozvoja.

Mgr. Henčová: Každý z nás je iný a celé ľudstvo je integrovanou komunitou ľudí rôznych rás, národov, rozličných pohlaví, schopností ale aj s rôznymi postihnutiami či odlišným náboženským vyznaním. Dôležitým cieľom súčasnej edukácie je zvládanie problémov, ktoré vyplývajú z tejto rôznorodosti, pretože každému by sa malo dostať spravodlivo rovnakých vzdelávacích príležitostí. Keďže nie je v našich silách, aby sme dokázali odstrániť rozdiely medzi žiakmi, snažíme sa aspoň o to, aby ako uvádza Podhájecká (2007) „žiaci s rozličnými schopnosťami a možnosťami vytvárali spoločnú komunitu na základe ich práv a akceptovania individuality celou komunitou“. Inovatívnym prístupom vo vzdelávaní, ktoré zdôrazňuje právo každého jednotlivca na kvalitné vzdelávanie sa stalo inkluzívne vzdelávanie. O inkluzívnom a integračnom procese sa v európskych krajinách hovorí už niekoľko rokov. Inklúziou (z angl. inclusion – zahrnutie, príslušnosť k celku) sa rozumie vyšší stupeň akceptácie intaktných jedincov spoločnosťou. V zahraničí sa pojem integrácia, ako uvádzajú Vašek, Vančová (2003) už niekoľko rokov takmer úplne nahrádza pojmom inklúzia. V podstate ide o vyššiu úroveň školskej integrácie, určité včlenenie resp. začlenenie žiakov s odlišnosťami (špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami) do bežných tried škôl a školských zariadení. Štátny vzdelávací program ISCED 1 podporuje výchovu a vzdelávanie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a aj formou integračného vzdelávania požaduje vytvorenie a zabezpečenie vhodných podmienok pre ich optimálny rozvoj. Problematika edukácie problémových a slaboprospeievajúcich žiakov, medzi ktorých patria žiaci so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami sa čoraz viac dostáva do popredia. Kým v minulosti boli zreteľné tendencie smerujúce skôr k vytlačaniu týchto tejto skupinu žiakov z bežných škôl do špeciálnych zariadení, resp. špeciálnych tried (najmä z dôvodu komplikovania priebehu vyučovania), v súčasnosti možno pozorovať práve opačné tendencie smerujúce k ich integrácii. Odlišnosti týchto žiakov sa odzrkadľujú v prístupe k školským povinnostiam, súvisia s nezaujmom a zlyhávaním v učení, čo môže negatívne ovplyvňovať ďalšie vzdelávanie žiakov. Preto je potrebné venovať pozornosť tejto problematike a snažiť sa čo najskôr podchytiť slaboprospeievajúcich žiakov. Akceptovanie jednotlivých odlišností žiakov vedie k hľadaniu optimálnych prístupov, a to najmä vo vzťahu k integračným a inkluzívnym trendom v súčasnej edukácii. Ich začlenenie do bežných škôl spolu s akceptujúcim a špecifickým prístupom zo strany učiteľov aj pedagogických asistentov umožňuje rešpektovať a rozvíjať osobnosť týchto žiakov. Stimulovanie individuálneho pokroku žiakov na základe ich schopností a možností tzv. individualizácia edukácie umožňuje integrovať do základných škôl žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Tie vyplývajú buď zo zdravotného znevýhodnenia resp. nadania či zo sociálne znevýhodneného prostredia, z ktorého žiaci pochádzajú atď. Vyžadujú si úpravu podmienok vo výchove a vzdelávaní. To sa týka tak obsahu, foriem a metód ako aj prostredia a prístupov. Do popredia súčasnej edukácie sa teda dostáva inkluzívna pedagogika. Jej kľúčovou myšlienkou je podporovanie efektívnosti vzdelávania a optimálneho rozvoja všetkých detí /

žiacov, teda aj integrácie slaboprosievajúcich, t. j. žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Naplnenie tejto myšlienky predpokladá vytvorenie 8 kvalitatívne nového prostredia, ktoré by zodpovedalo špecifickým edukačným potrebám žiakov. Zároveň je však potrebné zabezpečenie viacerých zdrojov, pričom medzi najdôležitejšie patria najmä: - odborný prístup vo vzdelávaní (včasná špeciálno-pedagogická resp. psychologická diagnostika žiakov, odborná príprava učiteľov aj pedagogických asistentov, možnosti vzdelávania žiakov podľa individuálnych výchovnovzdelávacích programov a špecifického postupu v hodnotení výchovnovzdelávacích výsledkov atď.) - materiálne zabezpečenie (špeciálne učebnice, kompenzačné pomôcky, resp. úpravy prostredia, zabezpečenie pokojného pracovného miesta atď.) - personálne zabezpečenie (aktívna účasť špeciálneho pedagóga, školského psychológa, asistenta učiteľa, resp. pomoc logopéda).

Mgr. Libiaková: pedagogická asistencia je dôležitým prostriedkom vytvárania inkluzívneho modelu vzdelávania sa v súčasnej edukácii stáva pedagogická asistencia. S. Rigová, M. Zahatňanská (2014, s.44) považujú pedagogickú asistenciu za „moderný pedagogický nástroj zvyšovania kvality procesov a výsledkov edukácie.“ Úspešnosť inkluzívneho prístupu vo vzdelávaní závisí od viacerých podmienok. Jednou z najdôležitejších je zabezpečenie odbornej prípravy pedagógov a tiež pedagogických asistentov, ktorí sa významne podieľajú na skvalitňovaní výchovno-vzdelávacieho procesu. Učitelia vo svojich triedach spolupracujú s pedagogickými asistentmi a tiež špeciálnymi pedagógmi resp. psychológom. Na túto spoluprácu by však mali byť čo najlepšie pripravení.

Mgr. Kovalančíková: Prístup učiteľov aj pedagogických asistentov k týmto žiakom skutočne vyžaduje ciele efektívne pôsobenie a špecifickú pedagogickú intervenciu „šité na mieru“. Najmä, ak pracujú so žiakmi vyžadujúcimi takýto prístup z hľadiska rešpektovania ich špeciálnych vzdelávacích potrieb. Ide o prispôbenie a zosúladenie edukácie s ich potrebami, schopnosťami a vzdelávacími možnosťami. Striedavo zo strany učiteľov aj pedagogických asistentov je možné venovať pozornosť najmä slaboprosievajúcim žiakom. Už v začiatkoch školskej dochádzky je potrebné ich podchytenie, aby dokázali neskôr lepšie napredovať a pracovať na úrovni, ktorá je pre nich osobne dosiahnuteľná. Spolupráca učiteľa, pedagogického asistenta resp. výchovného poradcu či špeciálneho pedagóga pri uplatňovaní spoločných cieľov je významným druhom sociálnej interakcie. Schopnosť kooperácie je dôležitou podmienkou sociálneho rastu nielen pedagógov. Ide o spoločnú účasť a najmä zodpovednosť obidvoch strán.

Mgr. Szöke: Učitelia sa spolu s pedagogickými asistentmi podieľajú na vopred určenej činnosti a postupne plnia konkrétne stanovené úlohy. Výsledok ich snaženia spolu s ich osobnou spokojnosťou s úrovňou vlastného pôsobenia a s výsledkami vlastnej práce poskytujú spätnú väzbu. Sú tiež významným prostriedkom pre posúdenie úrovne a efektívnosti vzájomnej spolupráce. Jej efektívne plánovanie závisí od kvality vytvorených vzájomných vzťahov. Závisia tiež od osobnostných charakteristík, očakávaní, predstáv o rozdelení vzájomnej zodpovednosti ako aj od schopnosti vzájomne komunikovať. Preto je potrebné

neustále vytvárať priestor na prediskutovanie problémov, nových návrhov na riešenie problémov a skvalitnenie práce, čo sa nezaobíde bez vzájomnej výmeny informácií medzi učiteľom a asistentom. V súvislosti s otázkami pedagogickej asistencie a spolupráce učiteľov s asistentmi možno predpokladať určité problémy a nedostatky, keďže mnohí učitelia neprešli žiadnou prípravou týkajúcou sa takejto spolupráce. Je možné, že niektorým učiteľom nebude vyhovovať prítomnosť asistenta v triede, iní môžu mať problém s komunikáciou resp. vzájomným rešpektovaním a uvedomovaním si zodpovednosti a vlastných kompetencií či postavenia v triede.

Mgr. Libiaková: V každom prípade je veľmi dôležité vytváranie prostredia, v ktorom sa učíme jeden od druhého. Aktívna spolupráca, ktorej predpokladom je získanie vzájomnej dôvery umožňuje pritiahnuť učiteľa aj asistenta do výchovno-vzdelávacieho procesu. Je dobré, ak sú obaja rovnako naladení a vtiahnutí do problémov v triede, aktívne sa zapájajú a spolupodieľajú na riešení vzdelávacích ťažkostí, navzájom sa podporujú, dopĺňajú a medzi sebou primerane komunikujú.

Mgr. Kovalančíková: Asistent by nemal byť len prizerajúcim sa, ale najmä aktívne sa zapájajúcim a byť na „strane učiteľa“, ktorý mu samozrejme preukazuje uznanie a dáva najavo, že jeho pomoc a podpora je potrebná (čo platí samozrejme aj opačne). Mali by diskutovať o svojich plánoch, očakávaniach, obavách. Predpokladom aktívnej a efektívnej spolupráce je získanie vzájomnej dôvery oboch strán. Kľúčovými podmienkami správneho zabezpečenia fungovania spolupráce medzi pedagogickým asistentom a učiteľom (Němec a kol., 2014) sú:

- otvorenosť učiteľa voči prítomnosti asistenta v triede,
- rovnaký pozitívny prístup učiteľa i asistenta k inklúzii vo vzdelávaní,
- uvedomovanie si vlastných kompetencií a rolí - rešpektovanie rozhodnutí učiteľa a riadenie sa jeho inštrukciami, pričom učiteľ nepresúva svoju zodpovednosť na asistenta,
- vyhradenie času pre spoločné prípravy a vzájomné konzultácie (pred začiatkom vyučovania, resp. popoludní). Okrem vyššie uvedených kľúčových podmienok v procese efektívnej spolupráce učiteľa a asistenta zohrávajú dôležitú rolu aj osobnostné charakteristiky, komunikačné zručnosti a tiež dobrá vôľa, pretože ako uvádzajú S. Rigová, M. Zahat'anská (2014, s. 60) „profesionálny a partnerský vzťah oboch pedagogických zamestnancov nemôže vzniknúť bez dobre mieneného úsilia oboch.“

Mgr. Henčová: Neustále sa zvyšujúci počet žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami na základných školách kladie vyššie požiadavky na prácu učiteľov, a to už na primárnom stupni vzdelávania. Na mnohých základných školách boli vytvorené pracovné pozície pre pedagogických asistentov, ktorí úspešne pomáhajú učiteľom v ich náročnej práci.

Mgr. Libiaková, Mgr. Kovalančíková, Mgr. Szöke: Na našej základnej škole sme tiež privítali túto možnosť pedagogickej asistencie pre skvalitnenie výchovno-vzdelávacieho procesu v prospech všetkých žiakov. V triedach, v ktorých sú vzdelávaní integrovaní žiaci (prevažne s poruchami učenia a správania) úspešne pôsobí pedagogická asistentka. Jej intervenčné pôsobenie umožňuje učiteľom venovať viac času a

pozornosti nielen slaboprospeievajúcim ale tiež ostatným žiakom v triede. Jednou z najdôležitejších zložiek pracovnej náplne pedagogickej asistentky je jej priama činnosť týkajúca sa bezprostrednej práce so žiakmi. Tá sa prelína aj s inými činnosťami, najmä pravidelnými konzultáciami s učiteľmi ako aj prípravou na vyučovanie spojenou s tvorbou a využívaním vlastných didaktických pomôcok. Ide predovšetkým o vizuálne podnety – rôzne kartičky, obrázky, tabuľky, kresby znázorňujúce rôzne situácie a približujúce pochopenie pojmov atď. S ohľadom na druh a stupeň problémov u slaboprospeievajúcich žiakov sa im snaží názorne sprostredkovať učivo v súlade s individuálnymi vzdelávacími plánmi. Počas priamej pedagogickej činnosti vo výchovno-vzdelávacom procese sa nemožno vyhnúť pozorovaniu správania jednotlivých žiakov. Učiteľka aj pedagogická asistentka si vedú vlastné záznamy. Sledujú výsledky žiakov a navzájom konzultujú o svojich zisteniach. Konzultácií sa v prípade potreby zúčastňuje aj výchovný poradca a špeciálny pedagóg. Učiteľka sa spolu s asistentkou riadia odporúčaniami špeciálneho pedagóga a v prístupe k integrovaným žiakom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami vychádzajú zo záverov vyšetrení a odporúčaní poradenských zariadení. Vo výchove a vzdelávaní postupujú podľa individuálnych vzdelávacích programov, na ktorých tvorbe sa spolupodieľajú. Efektívnosť vzájomnej spolupráce posudzujeme aj podľa výsledkov nášho spoločného snaženia. Snažíme sa preberať spoločnú zodpovednosť za splnenie našich stanovených cieľov a úloh. Hodnotíme, do akej miery sa nám tieto úlohy podarilo splniť, posudzujeme úroveň zvládnutia učiva žiakmi. Zaujíma nás, ako žiaci rozumejú učivu, rozvíjajú vlastné predstavy, čo si zapamätajú, ako sa pritom cítia. Hodnotíme, čo sa nám darilo viac a čo menej, v čom máme nedostatky, čo sme mohli urobiť inak. Efektívnosť našej spolupráce vo výraznej miere ovplyvňuje aj naša osobná spokojnosť. Uvedomujeme si, že efektívne plánovanie našej spolupráce závisí nielen od kvality našich vzájomných vzťahov ale tiež osobnostných charakteristík, očakávaní, predstáv o rozdelení vzájomnej zodpovednosti a tiež schopnosti vzájomne komunikovať. Snažíme sa čo najčastejšie vytvárať priestor pre spoločné prediskutovanie problémov a vzájomnú výmenu informácií, predkladanie nových návrhov pre skvalitnenie edukačného procesu. Pritom si vážime vzájomnú pomoc a podporu.

Mgr. Libiaková: Vzájomná spolupráca učiteľa a asistenta môže prebiehať na rôznych úrovniach. Môže mať charakter konkrétnych zadaní, očakávaní učiteľa a inštruktáží smerom k pedagogickému asistentovi, môže však predstavovať aj určitú zmenu a mať charakter čiastočnej „voľnosti“ pre asistenta v tom zmysle, že mu poskytneme možnosť, aby aj sám hľadal vyhovujúce spôsoby práce so žiakmi, najmä so slaboprospeievajúcimi.

Mgr. Kovalančíková: Asistent sa podieľa na podporovaní procesu učenia, sleduje reakcie žiakov na určité podnety, modifikuje vlastné pedagogické pôsobenie. Počas vyučovania získava množstvo praktických skúseností, podnetov a inšpirácií pre prácu so žiakmi, ktorý sám určuje spôsob práce so žiakmi, reaguje na vzniknuté situácie, overuje vlastné spôsoby intervenčných opatrení. Učí sa včas reagovať na nové (často konfliktné) situácie, overuje a modifikuje vlastné spôsoby intervencie. Jednotlivé úrovne spolupráce sa môžu striedať, resp. navzájom kombinovať. Spolupráca učiteľa a pedagogického asistenta

môže prechádzať viacerými fázami, od prípravnej, cez priamu pedagogickú podpornú činnosť žiakov (v triede) až po reflexívnu a súčasne sebareflexívnu (v závere vyučovania a po jeho skončení), ktorá sa realizuje prostredníctvom vzájomných konzultácií.

Model spolupráce učiteľa a pedagogický asistent:

ÚROVNE	<u>1. prevažne inštruktážna</u> očakávania učiteľa, konkrétne zadania (čo a do akej miery môžu žiaci zvládnuť), pokyny učiteľa (uplatniť individuálny prístup, motivovať k práci, zaujať žiakov, spôsoby ako podporiť a udržať pozornosť, ako viesť k samostatnosti, ku kontrole, potreba povzbudzovania a oceňovania aj najmenšieho úsilia) atď.	FÁZY	<u>1. prípravná</u> pred začiatkom vyučovacej hodiny (stanovenie cieľa hodiny, príprava aktivít, metód hodnotenia, čo očakávame od žiakov, návrh metód, ako podporiť splnenie cieľov atď.)
	<u>2. čiastočne improvizácia</u> viac voľnosti, vlastné rozhodnutia a riešenia problémov (bez presných inštrukcií zo strany učiteľa), flexibilné reagovanie na vzniknuté situácie, vlastné návrhy a overovanie intervenčných opatrení zo strany asistentov a konzultácie s učiteľmi		<u>2. hlavná</u> priama pedagogická a intervenčná činnosť učiteľov aj asistentov (aktívna pedagogická činnosť, usmerňovanie práce v skupinách, pomoc pri riešení prípadných konfliktov medzi žiakmi, nabádanie k činnosti a spôsoby hodnotenia slaboprosievajúcich žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami atď.)
			<u>3. reflexívna</u> po vyučovaní (zhodnotenie, čo sa podarilo splniť, v čom boli nedostatky, s čím sú problémy, návrhy, ako by ich bolo možné riešiť nabudúce, čo urobiť inak)

Mgr. Szöke: Výchova a vzdelávania žiakov, ktorí dosahujú v škole slabé vyučovacie výsledky, a to už od začiatku školskej dochádzky je dôležitým problémom súčasnej edukácie. Vo všeobecnosti sa tento problém netýka len primárneho stupňa ZŠ. Dôvodov školského zlyhávania žiakov je mnoho, no podstatné je, že títo žiaci vyžadujú spravidla iný, špeciálny a najmä individuálny prístup, ktorého uplatnenie je v praxi veľmi náročné. Aj preto sa čoraz viac venujeme problematike a možnostiam spolupráce učiteľov s rodičmi, špeciálnymi pedagógmi a školskými psychológmi, no najmä s pedagogickými asistentmi, ktorí sa priamo zúčastňujú na výchovno-vzdelávacom procese a podieľajú sa na jeho skvalitnení.

Mgr. Henčová: Spolupodieľajú sa na realizácii školských vzdelávacích programov v ZŠ a „po boku“ učiteľov pomáhajú nielen samotným žiakom. Podľa pokynov učiteľov pracujú individuálne so žiakmi priamo na vyučovacích hodinách, pomáhajú im lepšie pochopiť zadania jednotlivých úloh, podporujú ich koncentráciu, prispievajú k zlepšeniu prístupu k učeniu a snažia sa ich čo najviac zapájať do vyučovacieho procesu. Okrem toho dokážu úspešne pracovať aj s inými žiakmi v triede, pričom učiteľom vytvárajú

priestor na to, aby sa mohli viac venovať nielen slaboprospeievajúcim žiakom, ale aj ostatným žiakom. Prítomnosť asistentov ako pomocných pedagogických pracovníkov, ktorí pod vedením nielen triednych učiteľov úspešne pracujú so žiakmi najmä na prekonávaní ich vzdelávacích ťažkostí či adaptácii na školské prostredie považujeme za veľký prínos v súčasnej edukácii.

4. Výmena skúseností:

p. Valentová: Vzhľadom na mimoriadnu situáciu, ktorá zasiahla všetkých a výnimkou nie je ani školstvo, sme sa dostali do situácie, kde sme museli nabehnúť na novú formu vzdelávania-dištančné vzdelávanie. Toto vzdelávanie hodnotím veľmi kladne. Na začiatku som si to nevedela predstaviť a nevidela som v tom veľký zmysel, ale po čase som názor zmenila. Každý človek je individuálny a tak isto to platí aj u detí a ich rodičov. Pri vzdelávaní tohto typu sme si museli nájsť so žiakmi, ale aj s rodičmi určitý systém. Keď sme sa dohodli, ako to bude prebiehať, výsledok stál naozaj za to. Niet nad osobný kontakt so žiakmi, ale bohužiaľ v tejto situácii sme sa museli zmieriť s niečím novým. Pri online vzdelávaní sa asistent učiteľa viac zbližil a dostal do kontaktu aj s rodičmi. Či už to bolo pomocou Facebooku/Messengeru, Emailov, alebo rôznych online dostupných aplikácií. Najčastejšie žiakom zasielame úlohy cez ich rodičov, kde nám ich oni pošlú späť na kontrolu. U starších žiakov prebieha komunikácia priamo cez nich, kde sa tak isto žiakom pošlú úlohy, ktoré majú splniť, vysvetlí sa im nové učivo, poprípade nejasnosti, ktoré majú s predchádzajúceho učiva a žiak komunikuje s asistentom rovnako ako keby bol v škole. Počas online vzdelávania vidíme na žiakoch snahu pracovať, vzhľadom na to, že ide o novú situáciu a formu učenia sa.

p. Vetráková: Prácu asistentky učiteľa vykonávam už niekoľko rokov. Počas mojej praxe som pracovala s rôznymi žiakmi. Boli to žiaci so zdravotným znevýhodnením, mentálnym postihom, žiačka s Downovým syndrómom, žiak s Autizmom, s poruchami učenia, s narušenou komunikačnou schopnosťou, s ADHD, ako aj žiaci so sociálne- znevýhodneného prostredia. Každý z nás je iný, ale podľa mňa by všetky deti mali mať rovnakú šancu a príležitosť na získanie vedomostí, zručností, postojov a skúseností. Dôležitým cieľom súčasnej inklúzie je zvládanie problémov, ktoré vyplývajú z tejto rôznorodosti, pretože každému by sa malo dostať spravodlivo rovnakých vzdelávacích príležitostí. Mali by sme každé dieťa akceptovať, pomôcť mu prekonať rôzne bariéry a maximálne ho podporovať a rozvíjať ich schopnosti, talent a nadanie. Práve tu je potrebná pomoc asistenta učiteľa. Ja sa snažím pomocou adekvátnych výchovných metód motivovať a vychovávať žiakov „zvnútra“, dávať im najavo, že sú jedinečnými osobnosťami, ktoré však nesú zodpovednosť za každé svoje rozhodnutie, skutok či správanie. Pracujem so žiakmi na vyučovacích hodinách, kde sa priamo zúčastňujem vyučovacieho procesu spolu s učiteľom. Niekedy pracujem aj mimo triedy, to však závisí od danej situácie a individuálnych potrieb žiaka. Pri svojej práci uplatňujem individuálny prístup, využívam rôzne metódy a formy, ktorými sa snažím dať žiakom možnosť dosiahnuť maximálnu úroveň vzdelania. Pracujem podľa pokynov a usmernení učiteľa. Dôležitým predpokladom úspešnej spolupráce obidvoch zainteresovaných strán je primeraná vzájomná komunikácia a jasné

vymedzenie kompetencií a zodpovednosti. Pomáham žiakom lepšie pochopiť zadania jednotlivých úloh, podporujem ich koncentráciu, snažím sa zlepšiť prístup k učeniu a školským povinnostiam a čo najviac ich zapojiť do vyučovacieho procesu. Rešpektujem samozrejme špecifiká osobnosti žiaka, podporujem a usmerňujem jeho spôsoby sebarealizácie, podporujem snahu žiaka o ústnu i písomnú komunikáciu, vytváram príležitosti pre pozitívne hodnotenie, vediem žiakov k samostatnosti a pozitívnemu prístupu k práci. Veľmi dôležitá je motivácia. Nové pojmy vysvetľujem a precvičujem, postupujem krok po kroku a dodržiavam postupnosť od jednoduchšieho k zložitejšiemu. Systematická práca umožňuje týmto žiakom napredovať bez väčších problémov. Poskytujem žiakom dostatok možností na precvičovanie a osvojovanie učiva a priebežne si overujem či porozumeli danej úlohe a učivu. Pri práci využívam rôzne kompenzačné pomôcky, počítač pri individuálnej výučbe, výučbové programy, náučné filmy, tabuľky násobenia, napodobeniny bankoviek, kartičky násobilky, čítacie tabuľky, čítacie okienka, farebné fólie, encyklopédie a taktiež využívam pri práci interaktívnu tabuľu, internetové zdroje, zážitkové učenie. Používam rôzne metódy, prostriedky a pomôcky, ktoré motivujú žiakov, podporujú sústredenie, rozvíjajú čitateľskú gramotnosť, prírodovednú, ale aj matematickú. So žiakmi pracujem a venujem sa im aj mimo vyučovacieho procesu a to v rámci ŠKD a doučovania v popoludňajších hodinách. Vypracúvame tu domáce úlohy, precvičujeme a upevňujeme učivo, vyrábame spolu rôzne didaktické pomôcky, ktoré potom používame na vyučovaní, vypracúvame pracovné listy, učíme sa formou hry, ktorá má význam pre formovanie kolektívu, má kladný vplyv na psychický vývin dieťaťa a na rozvoj jeho osobnosti. Využívame **tvorivé hry**- deti si sami určujú námet a priebeh hry, **hry s pravidlami** – založené na určitých presných pravidlách, ktoré musia deti dodržiavať. **Pohybové hry**, ktoré rozvíjajú vnímanie, koordináciu, udržiujú stálu pozornosť.

Mgr. Kovalančíková:

Prehľad vybraných problematických oblastí v 3. roč. ZŠ

MOŽNOSTI EFEKTÍVNEJ SPOLUPRÁCE <i>„učiteľ – asistent – žiak“</i>			
MATEMATIKA	<i>Orientácia v číselnom rade</i>	SLOVENSKÝ JAZYK	<i>Tvorenie prídavných mien</i>
	<i>Zápis čísel pod sebou</i>		
	<i>Koncentrácia pozornosti</i>		<i>Použitie zámen vo vetách</i>
	<i>Výslovnosť čísel</i>		
	<i>Riešenie slovných úloh</i>		<i>Odmietanie spolupráce</i>
	<i>Zabúdanie a domáce úlohy</i>		

Skúsenosti so spoluprácou na hodinách matematiky

Podľa ŠVP ISCED 1 a vychádzajúc z tematického výchovno-vzdelávacieho plánu v predmete matematika sa v 3. ročníku ZŠ preberá okrem iného aj násobenie a delenie prirodzených čísel v obore do 20, pričom žiaci majú pochopiť súvislosť medzi odčítaním a delením a osvojiť si pojmy delenec, deliteľ, podiel. Vychádzajúc z obsahového štandardu tohto predmetu sa pozornosť venuje aj vytváraniu prirodzených čísel

v obore do 10 000, zápisu a rozkladu 4-ciferných čísel, vzostupnému a zostupnému číselnému radu, porovnávaní čísel a neskôr ich zaokrúhľovaní (na desiatky, stovky, tisícky). V tejto súvislosti sa riešia nielen aplikačné úlohy ale tiež úlohy rozvíjajúce špecifické matematické myslenie. Mnohým najmä slaboprospeievajúcim žiakom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami sa žiaľ nedarí naplniť stanovené ciele a úspešne napredovať v ďalšom vzdelávaní, preto potrebujú pomoc nielen zo strany špeciálnych pedagógov. Potrebujú individuálny prístup učiteľov najmä v spolupráci s pedagogickými asistentmi.

Problém s orientáciou v číselnom rade: Žiačka so ŠVVP s pomalým psychomotorickým tempom a poruchou pozornosti má problém s orientáciou v číselnom rade a na číselnej osi. Nedokáže určiť čísla nasledujúce po sebe v určitej postupnosti. Keďže jej zaostávanie a zlyhávajúce je zjavné už aj pri jednoduchých úlohách, potrebuje pomoc, usmernenie a neustále nabádanie k práci. Asistentka pristupuje so žiačkou k tabuli a keďže nemá k dispozícii demonštračnú pomôcku číselnej osi, nakreslí na tabuľu čiaru, vyznačí jednotlivé dieliky a sama začne farebne dopĺňať jednotlivé čísla. Potom požiada žiačku o pomoc a nechá ju doplniť niektoré zámerne vynechané čísla („Uhádni, aké číslo sa nachádza za číslom... atď.“). Potom si spolu sadajú do lavice, asistentka pomáha žiačke s určovaním čísel (čísla sa zväčšujú resp. zmenšujú pravidelne o 3, napr. 428, 431, 434,...atď.), pričom pozornosť venujú správne zápisu čísel do zošita. Asistentka v lavici ponúkne žiačke školské pravítko (resp. číselnú os) a skúšajú to opäť iným spôsobom. Na jednotlivých dielikoch jej ceruzkou pomaly ukazuje čísla, ktoré spoločne striedavo zapisujú do zošita. Neskôr vyžaduje od žiačky, aby si dieliky ukazovala sama a súčasne zapisovala čísla. Učiteľka pozoruje a oceňuje, ako asistentka strieda činnosti, snaží sa udržať pozornosť žiačky, ktorá je nesústredená a obzerá sa po triede a ostatných spolužiakoch. Žiačka pôsobí spočiatku veľmi neisto, neustále má potrebu uisťovať sa, či postupuje správne. Čaká na prikývnutie hlavou, pochvalu a povzbudenie, ktorej sa jej samozrejme dostáva, no vyžaduje si to aj viac času. Pravítko (resp. číselnú os) využije aj neskôr pri sčítaní a odčítaní čísel, keďže s klasickým počítadlom s guľôčkami odmieta pracovať (lepšie sa jej darí počítat na prstoch). Učiteľka podporuje a oceňuje prácu asistentky, zároveň venuje pozornosť ostatným žiakom v triede pri riešení oveľa náročnejších úloh. Priebežne však pozoruje, ako žiačka pracuje a ako sa jej darí spolupracovať s asistentkou.

Problém so zápisom číslic pod sebou: Žiačka počíta príklad na tabuli. Ide o sčítanie 4-ciferných čísel pod sebou s prechodom cez základ 10, kde je potrebné správne zapisovanie jednotlivých číslic (jednotiek, desiatok, stoviek, tisícok) pod sebou. Keďže nevenuje pozornosť dôslednému zápisu číslic, dostáva nezmyselný výsledok a ani po upozornení učiteľky nedokáže chybu odstrániť. S výsledkom je spokojná a nechápe, čo sa od nej očakáva. Potrebuje viac času na kontrolu a najmä individuálny prístup. Je potrebné upozorniť na dôsledky nebalného zápisu, nabádať k častejšej kontrole. Učiteľka v príklade na tabuli oddeľuje čiarami jednotky, desiatky, stovky atď. farebne, potom pracuje so žiačkou individuálne na štvorčekovom papieri, pričom zapojí ďalších dvoch žiakov, ktorí majú podobné problémy a dopúšťajú sa

rovnakých chýb. Spoločne zapisujú jednotlivé číslce do okienok, určujú súčet týchto čísel a robia vzájomnú kontrolu. Učiteľka im venuje viac pozornosti, s ostatnými žiakmi v triede zatiaľ pracuje asistentka. Tá v spolupráci s učiteľkou naplánovala a pripravila zaujímavú matematickú aktivitu (matematické bingo, kráčacia štafeta, čierny Peter, matematické pexeso a iné hry podporujúce rozvíjanie matematickej gramotnosti). Vybranú aktivitu realizuje s ostatnými žiakmi v triede na koberci. Učiteľke tak vytvára priestor na to, aby sa mohla viac a najmä individuálne venovať žiakom, ktorí práve potrebujú pomoc, dôkladnejšie vysvetlenie, opakovanie inštrukcií, opakované dovysvetľovanie a upozorňovanie na nedostatky. Snaží sa vytvoriť pokojnú pracovnú atmosféru, žiakov primerane motivuje, oceňuje aj najmenšie úsilie a samozrejme čo najviac s nimi opakuje a precvičuje z dôvodu zafixovania učiva. Niektorí žiaci sú neistí a pracujú príliš pomaly, učiteľka musí zachovať pokoj a byť trpezlivá, preto je dobré, ak má možnosť využiť a spoľahnúť sa na pomoc pedagogickej asistentky priamo v triede.

Problém s koncentráciou pozornosti: Asistentka na (diskrétny) podnet učiteľky pristupuje k žiakovi, ktorý neprimerane reaguje na zadanie úlohy, v ktorej sa mu nedarí. Žiak s ADHD má problém s koncentráciou pozornosti spojený s hyperaktivitou, je podráždený, všetko mu vadí, vykrikuje, zúri, chvíľu plače, potom nadáva a hnevá sa, že mu to nejde, pritom kope nohami pod lavicou. Rýchlo sa vzdáva, ťažko zvláda prekážky a svojimi prejavmi v správaní vyrušuje ostatných v triede. Preto je potrebné žiaka buď vyviešť z triedy na chodbu a chvíľu s ním ostať, kým sa neupokojí, resp. mu pomôcť priamo v triede. Keďže učiteľka nedopusť, aby sa tieto jeho prejavy stupňovali a prešli do extrému, požiadala o spoluprácu a pomoc asistentky. Tá sa so žiakom chvíľu rozpráva, potom v tichosti pracujú spolu. Viackrát mu trpezlivo vysvetľuje zadanie úlohy, graficky ju (pre lepšiu predstavivosť) znázorňuje na papier. Žiak sa konečne upokojí, chápe, čo sa od neho očakáva a začína pracovať. Pritom sa však uisťuje, či postupuje správne. Asistentka aj s učiteľkou ho povzbudzujú, sledujú jeho reakcie. Medzitým mu dovoľia napiť sa. Žiak začína dobre spolupracovať a snaží sa počítať, no jeho pozornosť je po chvíli opäť nesústredená, vyrušuje ho aj najmenší podnet v triede. Hnevá ho, že ostatní spolužiaci sú s prácou oveľa ďalej, chce ich dobehnúť a byť prvý. To však nejde a on si to uvedomuje. Má potrebu neustále s niekým súťažiť, niekoho predbehnúť a byť všade prvý. Asistentka postrehne, že ho príliš rozptyľujú obrázky na ľavej strane pracovného listu. Neustále na ne pozerá, pritom zabudne pracovať ďalej. Na túto skutočnosť asistentka okamžite zareaguje a zakrýva žiakovi zošitom túto stranu. On neprotestuje, pokračuje ďalej v práci. V spolupráci s asistentkou žiak úspešne vyrieši až tri zo šiestich úloh. Trvá to síce dlhšie a niečo je potrebné aj vynechať. V závere vyučovacej hodiny si učiteľka všimne, že asistentka poznačí žiakovi zadanie domácej úlohy, ktoré kvôli rozptýlenej pozornosti nepostrehol. Asistentka dokáže úspešne nadväzovať kontakt so žiakmi aj vo veľmi problematických situáciách, reaguje na podnety učiteľky a súčasne špecifické potreby žiakov. S nadšením sa zapája do aktivít v triede a súčasne sa snaží venovať pozornosť tým, ktorí to najviac potrebujú, za čo jej patrí uznanie zo strany učiteľky. Problém s výslovnosťou čísel: Žiačka, ktorá má problém s artikuláciou a komunikáciou nesprávne vyslovuje a aj zapisuje číslce. Ide o 3 až 4 – ciferné čísla, pričom učiteľka už

dlhší čas pozoruje vážny problém. Keďže žiačka tieto viacciferné čísla nesprávne vyslovuje, väčšinou ich aj nesprávne zapisuje, a to negatívne ovplyvňuje aj matematické operácie sčítania a odčítania. Učiteľka spolu s asistentkou naplánujú aktivitu, kde žiačka v roli „pani učiteľky“ bude diktovať ostatným 4- ciferné čísla (cca 10 číslíc) ako matematický diktát. Od učiteľky dostáva lístok s pripravenými číslicami. Žiaci sa na aktivitu tešia, diktované čísla zapisujú do zošitov. Ak nerozumejú, môžu požiadať o zopakovanie, žiačka si tak viac precvičí výslovnosť. Čísla zoradujú vzostupne podľa pokynov učiteľky a s dokončenou úlohou prichádzajú na kontrolu k žiačke. Tá je spokojná, usmieva sa, cíti sa užitočná, páči sa jej, že ju učiteľka poveruje takou dôležitou úlohou, čo má vplyv na jej sebavedomie.

Za pomoci asistentky kontroluje zošity jednotlivých žiakov, overuje správny zápis čísel a ich zoradenie, kontroluje a opravuje červeným perom, odmeňuje spolužiakov pečiatkou a nálepkami, ktoré jej pripravila učiteľka. Asistentka pritom pomáha žiačke s kontrolou v lavici. Pretože ostatní žiaci sú príliš netrpezliví, učiteľka musí tiež pomôcť pri kontrole, po chvíli však pripravuje ďalšiu aktivitu na koberci a venuje pozornosť ostatným žiakom v triede.

Problém s riešením slovných úloh: Pre zvládnutie pochopenia a riešenia slovnej úlohy bolo potrebné vo výraznej miere uplatniť grafické znázornenie. Asistentka pracuje so skupinkou žiakov. Kreslením farebných symbolov znázorňuje jednotlivé čísla: tisícky - štvorčeky, stovky – trojuholníky, desiatky - kolieska, jednotky - čiarky. Pri riešení slovnej úlohy s knihami uloženými na policiach asistentka najskôr prečíta zadanie úlohy, potom ju čítajú spoločne so žiakmi po jednotlivých častiach. Priebežne sa uisťuje, ako tomu žiaci rozumejú. Pre väčšiu názornosť okamžite nakreslí jednotlivé police s knihami (modré, zelené a červené) podľa zadania slovnej úlohy (P. Černek, učebnica matematiky pre 3. roč. ZŠ, str. 41/72). Žiaci dobre spolupracujú, úlohu sa podarí vyriešiť. Učiteľka pritom pracuje s inou skupinou žiakov na inej úlohe a venuje pozornosť najmä slaboprosievajúcim žiakom. Asistentka využíva vo svojej práci školské ale aj vlastnoručne zhotovené kompenzačné pomôcky. Pracuje s tabuľkami (tabuľka na násobenie), číselnou osou, pravítkom, manipuluje s drobnými predmetmi (rozdelenie určeného počtu predmetov na rovnaké časti, resp. do skupín s určeným počtom), využíva hračkárske peniaze, správnosť výsledkov overuje na kalkulačke atď.

Problém so zabúdaním pomôcok a domácich úloh: Asistentka pomáha v triede pri kontrole domácich úloh z matematiky. Zisťuje, že žiačka so ŠVVP, s ktorou často individuálne pracuje na hodinách, znovu nevypracovala domácu úlohu. Nechce ju však zahanbiť pred ostatnými, dohodne sa s ňou na tom, že na druhý deň si úlohu dopíše a že ju spolu skontrolujú. Žiačka jej sľubuje, že si úlohu dopíše. Asistentka na túto skutočnosť diskrétno upozorní učiteľku po vyučovacej hodine. Na druhý deň spoločne zisťujú, že žiačka znovu neurobila to, čo sľúbila. Keďže si častejšie neplní školské povinnosti (nenosí pomôcky a zabúda domáce úlohy) a nepomáhajú ani zápisy upozorňujúce na neplnenie školských povinností a odporúčania zlepšiť domácu prípravu na vyučovanie, bola potrebná osobná konzultácia s matkou. Okrem zabúdania domácich úloh žiačka často zabúda aj zošity a pomôcky na vyučovanie. Na hodine matematiky

opäť nemala pracovný zošit. Aby mohla pracovať spolu s ostatnými žiakmi, asistentka požičiava pracovný zošit od spolužiaka a odchádza na chvíľu z triedy, aby prekopírovala potrebný pracovný list. Kým žiačka čaká na príchod asistentky, učiteľka zatiaľ (skôr ako začne vysvetľovať učivo ostatným žiakom), poskytne žiačke matematickú kartičku s inou úlohou, ktorú dokáže sama vypracovať. Stupeň náročnosti si žiačka zvolí sama. Na tento účel je dobré, ak má učiteľka v zásobe pripravených viac takýchto pomôcok – kartičiek, obrázkov s úlohami, a to pre žiakov s odlišnými schopnosťami, teda podľa rôznych stupňov náročnosti. Na príprave a rozmnožovaní týchto kartičiek sa môže podieľať aj asistentka.

Skúsenosti so spoluprácou na hodinách slovenského jazyka

Podľa ŠVP ISCED 1 a vychádzajúc z tematického výchovno-vzdelávacieho plánu v predmete jazyk slovenský a literatúra sa v 3. ročníku ZŠ preberá okrem iného aj tematický celok – ohybné slovné druhy. Vychádzajúc z obsahového štandardu sa pri preberaní prídavných mien venuje pozornosť poznaniu funkcie prídavných mien a porozumeniu priradenia vlastností podstatným menám. Žiaci sa učia poznávať otázky na určovanie prídavných mien a na základe nich identifikovať tento slovný druh v textoch. Pozornosť sa venuje akostným prídavným menám vyjadrujúcim vlastnosti osôb, zvierat a vecí a taktiež slovám opačného významu. Žiaci sa učia tvoriť dvojice slov (prídavných mien) s opačným významom, získané vedomosti uplatňujú pri písomnom opise konkrétneho predmetu (napr. hračky, zvieratka atď.), kde si všímajú základné znaky a aj funkciu predmetu, resp. vlastnosti (napr. zvieratka). Pri písaní opisu sa tiež učia členiť text na odseky a postupovať podľa jednotlivých bodov osnovy. Učivu o prídavných menách sa teda vytvára pomerne široký obsahový ale aj časový priestor. Podobne je to aj pri vyučovaní ďalšieho ohybného slovného druhu – zámen. Žiaci sa v 3. ročníku ZŠ naučia poznávať osobné aj privlastňovacie zámená, dokážu nimi nahradiť podstatné a prídavné mená a samozrejme vyhľadávať v texte. U niektorých, najmä slaboprosievajúcich žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami sa vyskytuje množstvo rôznorodých problémov ovplyvnenými rôznymi faktormi.

Problém s tvorením prídavných mien:

Pri preberaní učiva o prídavných menách zadáva učiteľka žiakom úlohu napísať vlastné iniciály, t. j. začiatkové písmená svojho mena a priezviska, pričom uvádza a na tabuľu farebne píše aj vlastné iniciály „D S“. Na každé z písmen majú žiaci utvoriť čo najviac prídavných mien charakterizujúcich ich vlastnosti (napr. D – dominantná, dobrodružná, dobrosrdečná, drzá, S – skvelá, silná, samostatná, sebecká, samotárska atď.). Žiačka so ŠVVP nedokáže na vlastné iniciály samostatne vytvoriť ani jedno prídavné meno, preto je potrebná pomoc (učiteľky resp. asistentky). Tá ju otázkami vedie k premýšľaniu o sebe, o svojich vlastnostiach ale aj o tom, čo sa jej páči, čo si na sebe najviac váži, na čo je hrdá, resp. čo si na nej cenia iní atď. Spoločne vytvoria niekoľko prídavných mien, ktoré si žiačka zapisuje a neskôr prečíta ostatným v triede. Neskôr nasleduje iná úloha v pracovnom zošite. Žiaci majú ku konkrétnym prídavným menám napísať adekvátnu otázku (aký?, aká? aké?). S touto jednoduchou úlohou nemajú tretiaci problém,

väčšina z nich dokáže samostatne a dosť rýchlo priradiť príslušné otázky k prídavným menám. Nasleduje kontrola a ďalšie činnosti a aktivity, ktoré medzi tým pripravuje učiteľka so skupinami žiakov. Keďže žiačka so ŠVVP, s ktorou pracuje asistentka, robí veľký problém prečítať slová a porozumieť im, nedokáže zvoliť adekvátne otázky. Učiteľka požiada asistentku o pomoc. Tá flexibilne reaguje na túto skutočnosť a farebne označí (zakrúžkuje) koncové písmenká v jednotlivých slovách, čím podporí väčšiu názornosť a žiačka uľahčí pochopenie. (Např. pekný – aký?, zdravé – aké?, veselá – aká?). Žiačka pochopí úlohu a začína sama pracovať. Pozorujeme, že ju súčasne rozptyľuje aktivita, ktorú so žiakmi začína realizovať učiteľka v inej časti triedy. Obzerá sa po žiakoch, nesústredí sa na prácu, pretože ju viac zaujíma, čím sa zaoberajú ostatní v triede. Keďže je ťažké udržať jej pozornosť, asistentka sa so žiačkou dohodne, že úlohu dokončia neskôr a umožní jej tak zúčastniť sa aktivít spolu s ostatnými žiakmi. Na dokončení práce však trvá, aby si žiačka zvykla, že začatú prácu treba vždy dokončiť. Z hľadiska rešpektovania jej špecifických potrieb sa realizuje určitá úprava, redukcia obsahu učiva a uplatňuje sa individuálny prístup k žiačke. Tá postupuje podľa individuálneho vzdelávacieho plánu, pričom učiteľka aj pedagogická asistentka vychádzajú zo záverov špeciálno-pedagogických a psychologických vyšetrení a konkrétnych odporúčaní špeciálneho pedagóga.

Problém s použitím zámen vo vetách: Pri tvorení viet, v ktorých majú žiaci použiť zámená (ja, ty, on, ona, ono,...) potrebuje žiak neustále povzbudenie k činnosti. Keďže jeho psychomotorické tempo je v porovnaní s ostatnými spolužiakmi v triede výrazne pomalšie, očakáva sa od neho menší počet viet. Učiteľka sa dohodne s asistentkou, že stačí napísať len dve vety, ďalšie dve môže len povedať. Aj napriek tomu potrebuje výraznú pomoc s tým, aby niečo vymyslel, pretože žiak sa snaží vyhýbať takýmto úlohám. Asistentka postrehla, že keď je potrebné niečo začať robiť, žiak sa vypýta na WC, potom potrebuje napiť, stále niečo hľadá v aktovke, potrebuje smrkať atď. Učiteľka postrehne, že žiak sa príliš dlho zdržiava tým, ako farebne zvýrazniť jednotlivé zámená vo vetách (na úkor tvorenia nových viet). Neustále strieda farby, požičiava si od spolužiakov aj asistentky iné farebné perá resp. zvýrazňovače. Príliš mu záleží na esteticknej stránke (na úkor pochopenia súvislostí a učiva), páči sa mu, keď výsledok pôsobí pekne, farebne. Príliš pozornosti venuje pomôckam, ktoré si asistentka nosí so sebou na vyučovanie. Keďže nepomáha upozornenie zo strany učiteľky a asistentky, na nasledujúcu hodinu si asistentka donesie len najnutnejšie pomôcky (modré pero, ceruzku a gumu), a tie odkladá mimo dohľad žiaka, aby zbytočne nerozptyľovali jeho pozornosť.

Odmietanie spolupráce:

Na hodine slovenského jazyka slaboprospeievajúca žiačka odmieta spolupracovať s asistentkou. Nereaguje na jej otázky a podnety, odmieta ďalej komunikovať aj pracovať. Dôvodom tohto problému je zrejme napomenutie triednej učiteľky. Žiačka častejšie už dlhší čas nepíše domáce úlohy a nepripravuje sa na vyučovanie (žiadna domáca príprava). Doma nechce čítať, pretože s čítaním na veľké problémy, nenaucí sa básničku, niekedy si nepripraví učebnice do školy podľa rozvrhu hodín, a tak sa neustále ospravedľuje.

To sa samozrejme odzrkadľuje na jej školských výsledkoch a prospechu. Učiteľke ani spolužiakom sa to nepáči, neustále upozorňujú, že je potrebné zlepšiť domácu prípravu na vyučovanie. Na túto skutočnosť a povinnosť učiteľka už niekoľkokrát upozornila rodičov aj zápisom v žiackej knižke a počas konzultácií najmä s matkou. Napomenutie žiačky zo strany učiteľky a asistentky sa jej príliš dotýka, žiačka sa uzatvára do seba, preto je ťažšie nadviazať kontakt. Asistentka na ňu netlačí, chvíľu si ju nevšíma, neskôr si však získa jej dôveru. Na konci hodiny je všetko v poriadku. Žiačke darovala malý darček (pavúčika z korálok), ktorý pre ňu vytvorila a sľúbila jej nakresliť obrázok do pamätníka. Výrazne pomohla vonkajšie motivácia – darček. Nemusí to byť nič veľké, niekedy stačí nálepka, obrázok, cukrík či pochvala a ocenenie, resp. potlesk spolužiakov a možno citlivejší a chápavejší prístup učiteľky.

Najmä u mladších žiakov výborne funguje motivácia, preto má učiteľka na primárnom stupni ZŠ vždy pripravené zásoby rôznych obrázkov, hviezdíčiek, nálepiek, smajlíkov, maľovaniek alebo pečiatok, o ktoré majú žiaci mladšieho školského veku záujem. Slaboprospeievajúcich žiakov, medzi ktorých patria aj žiaci s poruchami v učení a správaní, ktorí pracujú často chaoticky, nesystematicky resp. vôbec nepracujú, je potrebné čo najskôr viesť k plánovaniu vlastnej prípravy do školy a k zorganizovaniu činností v rámci dňa. Pre podporu plnenia domácich povinností možno využiť kartičky, na ktorých si pravidelne každý deň zaškrtnú (resp. vyfarbia povinnosti a úlohy, ktoré sa im podarilo splniť). Svojím podpisom potvrdia zodpovednosť za ich splnenie a prípravu na vyučovanie. Ak si vytvoria návyk pravidelného a dôsledného plnenia povinností, možno už nebude potrebné využívanie kartičiek, resp. si ich budú neskôr vytvárať sami. To im umožní lepšie si naplánovať činnosti, plnenie povinností aj organizovanie voľného času a vyhnúť sa tak zbytočnému stresu. U najmladších žiakov v začiatkoch školskej dochádzky, ktorí ešte nevedia dobre čítať a písať, resp. majú problém s porozumením textu možno využiť aj kartičky s jednoduchými symbolmi, obrázkami.

Kartička pre posilnenie domácej prípravy žiakov na vyučovanie ; Prameň: (D. Sitková, 2015)

KEĎ PRÍDEM DOMOV ZO ŠKOLY:	Úloha	
	splnená	nesplnená
<i>Porozprávam rodičom o svojich zážitkoch zo školy</i>	☺	☹
<i>Oddýchnem si, zašportujem, pomôžem rodičom, zjem niečo zdravé</i>	☺	☹
<i>Podľa rozvrhu hodín si vymením učebnice a zošity na zajtra</i>	☺	☹
<i>Napišem si domáce úlohy (naučím básničku, pripravím pomôcky)</i>	☺	☹
<i>Prečítam si niečo zaujímavé (čítanka, časopis, vlastná kniha)</i>	☺	☹
<i>Požiadam rodičov o kontrolu domácich úloh</i>	☺	☹
<i>Uložím si pomôcky do školskej tašky</i>	☺	☹
<i>Keď poupratujem, môžem sledovať TV (PC)</i>	☺	☹
Dnes sa mi darilo: ☺ ☹	Podpis žiaka:.....	

5. Diskusia:

Vyučujúci si navzájom:

- predložili ukážky práce, spolupráce, komunikácie učiteľ – asistent učiteľa – žiak/žiaci,
- zhodnotili prínosy a negatíva efektívnej spolupráce asistenta a učiteľa,
- ponúkli kolegom možnosti inšpirovania sa pedagogickou asistenciou,
- Mgr. Kovalančíková poďakovala členom Pedagogického klubu Prírodoveda za zaujímavé príspevky.

6. Závěry a odporúčania:

- Dbáť na vzťahy v školskom prostredí, ich vplyv na výchovnovzdelávací proces.
- Vzájomne spolupracovať (učiteľ a asistent) pri príprave výchovno – vzdelávacieho procesu.
- Dôkladne poznať potreby a vlastnosti žiakov v kontexte vyučovania a učenia sa.
- Po skončení výchovno – vzdelávacieho procesu vyvodiť závery a urobiť potrebné opatrenia.
- Pri interakcii klásť dôraz na podporu interpersonálnych vzťahov, na vytváranie vzťahov a väzieb vedúcich k vzájomnej pomoci, vzájomnej úcte, starostlivosti o iného, ale aj predchádzaniu negatívnych vzťahov – neochote pomôcť, nezáujem o spoluprácu v pedagogickom kolektíve, nezáujem o spoluprácu s rodičmi.
- Vzhľadom k tomu, že v inkluzívnom prostredí sa častejšie stretávame s rôznorodými skupinami, je potrebné venovať pozornosť i medziskupinovému vzťahom – spolupráci medzi skupinami v triede, kooperácii pri učení, spolupráci medzi odbornými a pedagogickými zamestnancami.
- Využívať metódy a formy práce podporujúce inkluzívne vzdelávanie.
- Sledovať a dodržiavať platnú legislatívu.

Vypracoval (meno, priezvisko)	Mgr. Kamila Kovalančíková , koordinátor PgK Prírodoveda
Dátum	04.06.2020
Podpis	
Schválil (meno, priezvisko)	Mgr. Ľubica Henčová, riaditeľka školy
Dátum	
Podpis	